

...ÎN EDITURI BRAȘOVENE

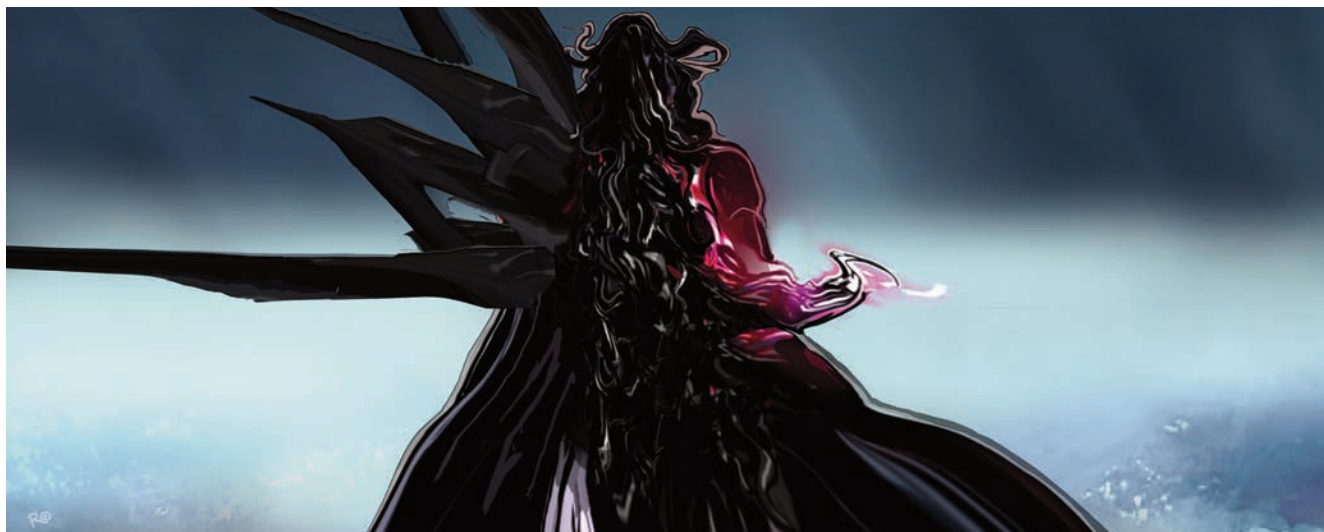
Manuela Zipiși – ORAȘE
(Editura Creator, Brașov, 2023)

Nu știam nimic despre Manuela Zipiși și am ales cartea ei pentru felul în care arăta (copertă faină și condiții grafice bune – un obiect cultural de bun gust și plăcut), dar și pentru formula inedită și ofertantă pe care o propunea: zece povestiri cu numele a zece orașe din șapte țări și trei insule. Bologna, București, Câmpulung Muscel, Madrid, Marrakesh, Paris, Puerto del Carmen, Propriano, Tbilisi și Valletta sunt titlurile acestor povestiri și înțelegi repede că locurile, orașele nu vor fi descrise, că autoarea nu are niciun interes în a descrie turistic așezările sau că ne-am afla în plină literatură de călătorie. Nici pe departe. Aceste orașe sunt doar, eventual, inspiratoarele unor povești. Uneori, locul are doar rolul de a da tonul, de a capta emoții, de a stabili cadrul sensibil al poveștii; alteori, locul este el însuși un fel de personaj, cumva discret, care, însă, adaugă câte o tușă, fie personajelor, fie narațiunii. E ca și cum ai prinde (subtil) muzica, vibrația unui spațiu și ai croșeta, cu mult talent, o poveste care i se potrivește. Nu Povestea. Doar un crâmpei de viață care redă amprenta emoțională, matricea aceluși loc, așa cum îl simte, evident subiectiv, Manuela Zipiși. Ce îi iese, însă, captivează și poartă pe nesimțite cititorul dintr-un loc în altul, derulând un fel de melancolie coagulantă care parcă vrea să spună că rostul scrisului (cel dintâi) este acela de a căuta, de a găsi (sau regăsi) dragostea, în multiplele ei modalități, feluri și conjuncturi. Fie că e vorba de iubire pierdută, neîmplinită, visată, memorată, concentrarea pe ea, ca singură rațiune de a fi, permite personajelor, indiferent dacă istoria este prietenoasă sau nu (câteva povestiri se petrec pe fondul pandemiei), o întoarcere în sine, în intimitatea (până la urmă plăcută) a propriei existențe. Pe fondul acesta sensibil și oarecum grav (dar în care simți și că timpul poate vindeca răni și poate aduce speranță), autoarea desenează reușit linii lirice și construiește părți de poezie. Așa că te simți bine, potențat, regăsit în prozele cărții și chiar îți pare rău că se încheie.

Pe de altă parte, cartea Manuelei Zipiși mi-a lămurit, într-o bună măsură, rostul unei cărți de proză scurtă. În

general, genul, deși se publică (e cumva la modă), e privit destul de vitreg de către editori și, uneori, chiar de către scriitori. Fie că este văzut ca neserios (e, mai degrabă, pentru debut), fie că prozele scurte sunt idei de roman care nu s-au putut dezvolta sau chiar avortoni (mulți cititori se feresc), puțini autori consideră că, de fapt, o proză scurtă necesită, de multe ori, o mai mare atenție și o mai bună organizare a materialului, a poveștii, astfel încât să poată fi rotundă sau să poată avea relevanță, substrat, logică. E mai greu să bijuterești, să faci miniaturi, decât să te desfășori pe spații mari, atât cât povestea ți-o cere. În fine, fie că autorii & poveștile aleg să fie scurte sau lungi (și multi-etajate), volumul *Orașe* m-a făcut să înțeleg ce poate fi, deliberat, o carte de proză scurtă (mai ales în cazul unui debut): poate fi (și e bine să fie așa) ca un *menu*, ca o demonstrație a ceea ce poate autorul, ca o dovadă a instrumentarului său stilistic, a modalităților de expresie de care este capabil. Este și ceea ce cred eu că face Manuela Zipiși, deși, așa cum am spus, există o atmosferă unitară a cărții și o stare pe care știe să ți-o lase, la final. Ai, de pildă, scriitura la persoana a doua, dar și la persoana întâi, stil confesiv; ai amintiri din copilărie, dar și poveste cu iz polițist, cu irumperi de fantastic; ai text exotic, dar și cu suspans, ai mult gri, dar și multă culoare (locul este, aici, determinant) ș.a.m.d. Oricum, simți că ai în față (de fapt, sub ochi) o scriitoare capabilă de răscolitoare povești de iubire, de texte adevărate de literatură. Și asta este marea bucurie. Am mai simțit ceva similar când am citit *Fabule moderne* (Libris editorial, 2016; reeditare editura Creator, 2021) de Tatiana Țîbuleac. Atunci am scris că vom mai auzi de această autoare și am avut dreptate. Ei bine, spun la fel și de data asta și fie să am și acum. Manuela Zipiși are toate datele ca să desăvârșească tot ce anunță cu acest volum de debut. Are potențialul unui scriitor de calibru. Fie să fie!

Am uitat, însă, să o prezint: Manuela Zipiși a absolvit Facultatea de Litere a Universității București și are un master în literatură comparată. Este jurnalist, cercetător colaborator la „The School of Design” și senior editor la „Igloo magazine”.

Archangel_Engage (1)

**Mariangela Galatea Vaglio – TEODORA.
DEMONII PUTERII
(Editura Creator, Brașov, 2023)**

Celor pasionați de romane istorice și de Bizanț, ca mine, o astfel de carte nu le putea scăpa. O reîntâlnire cu fabuloasa împărăteasă Teodora și cu epoca ei (prima jumătate a secolului VI) este oricând binevenită și de aprofundat. În plus, autoarea, Mariangela Galatea Vaglio (născută la Trieste, în 1972), prima oară tradusă în limba română, părea una serioasă. Este licențiată în literatură clasică și doctor în istorie antică (este, în plus, jurnalist, blogger și autoare de povestiri și eseuri istorice – a mai publicat patru cărți). În plus, așa cum ne lămurește în nota de la final, „aproape tot ce se povestește în această carte a fost reconstruit pe baza izvoarelor antice” (p. 339). Pentru un cunoscător asta înseamnă că, în ceea ce privește figura Teodorei, cel puțin, nu s-a luat în calcul doar *Istoria secretă* care îi este atribuită lui Procopius din Cezareea (și în care se spune că Teodora s-a născut în cea mai de jos clasă a societății bizantine, fiind fiica unui îngrijitor de urși de la circ, devenită dansatoare de circ, apoi actriță, iar, în paralel, practicând meseria de curtezană/prostituată), ci și alte mărturii ale epocii, după care Teodora era o femeie cu o voință puternică, care a dovedit un talent remarcabil pentru guvernare (cu ocazia răscoalei *Nika* din 532, de exemplu, sfaturile ei pentru un răspuns hotărât și sever au dus la înfrângerea răscoalei și, probabil, la salvarea imperiului), care a ajutat la reducerea rupturii din cadrul creștinismului și care a acționat ca un adevărat lider egalitarist, străduindu-se să ofere femeilor aceleași drepturi legale ca ale bărbaților, să promoveze legi care interziceau prostituția forțată (a impus pedeapsa cu moartea pentru viol), să acorde femeilor mai multe drepturi în cazul divorțului (permițându-le să posede și să moștenească proprietăți) și dând nobililor posibilitatea să se căsătorească cu femei din clasele de jos ș.a.m.d. Astfel că, luând în seamă toate acestea, ce iese este un personaj Teodora complex, mânăta nu de interese malefice și de dorințe

sexuale nestăvilite (ca în *Istoria secretă*), ci, în primul rând, de dragoste pentru alesul ei: împăratul Iustinian. Da, Teodora știe să își apere iubirea și poziția, să își folosească farmecele, este, uneori, necruțătoare, dar o face pentru iubirea ei, pentru împărat și pentru imperiu. Este nonconformistă, curajoasă, puternică. Din păcate, însă, celelalte personaje ale romanului (nici chiar Iustinian) nu sunt la fel de bine construite, nu au aceeași lărgime, ci sunt, mai degrabă, schematice și previzibile, asta deși autoarea reușește (pentru economia tensională a romanului) să îi creeze o rivală verosimilă Teodorei, pe prințesa Amalasueta, fiica regelui Teodoric. Cu toate aceste neajunsuri, epoca este bine descrisă (culisele de palat și răscoala *Nika*), iar autoarea are un adevărat (să-i spunem astfel) *talent geopolitic*: urmărește încrângăturile politicii și efectele ei perverse nu doar la Constantinopol, ci și la Ravenna (la curtea lui Teodoric) sau în Africa de nord. Avem, astfel, în fața ochilor o hartă desfășurată și putem urmări, cu interes, mutările.

Mai trebuie spus că, deși voluminos (344 de pagini), volumul se citește ușor, iar capitolele scurte fac din el un fel de mozaic care amintește poate de cel din Catedrala „San Vitale” (secolul VI) din Ravenna și care o înfățișează pe Împărăteasa Sfânta Teodora, soția lui Iustinian cel Mare, îmbrăcată în scum-peturi și însoțită de câțiva curteni. Da, această femeie teribilă și frumoasă (născută în jurul anului 500, la Constantinopol), de talie mijlocie, cu fața ovală și ochii mari, negri (așa cum apare în mozaic, finalizat la un an după moartea ei – a murit la 50 de ani, răpusă de cancer) va rămâne în istorie nu doar ca un simbol al irezistibilului farmec feminin, dar și ca *și drept-credincioasa Teodora* (c. 500-548), prăznuită, împreună cu soțul ei, la 14 noiembrie.

În concluzie, *Teodora. Demonii puterii* de Mariangela Galatea Vaglio, e o carte de citit și de avut, care nu doar că arată excelent grafic, dar se bucură, la prima ei prezență în limba română (nu m-am putut opri să nu remarac), de o bună traducere realizată de brașoveanul Vifor Rotar. Pofțiți la lectură!